

Marian Rulewicz, Anna Kowalska, Andrzej Pankowski, Łukasz Koniarek

---

Szczecin - Stare Miasto, Podzamcze,
AZP 30-05/77

Informator Archeologiczny : badania 24, 85-86

1990

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

wo wczesnośredniowieczne funkcjonowało w co najmniej dwóch fazach chronologicznych. Obiekty 34, 35, 38 zaliczono do fazy I, obiekty: 36, 37 do fazy II.

Faza I zamyka się w przedziale od VII do poł. VIII w.

Faza II w okresie od IX do XI w.

Materiały i dokumentacja znajdują się w Instytucie Archeologii U.W.

Prace będą kontynuowane.

Poznań — Stare Miasto patrz późne średniowiecze

Pruszcz Gdański woj. gdańskie St. 6 patrz okres rzymski

**Siemno (Pęczki), gm. Janowo
woj. olsztyńskie St. I
AZP 32-63/—**

Uniwersytet Warszawski Instytut
Archeologii

Badania prowadziła dr Elżbieta Kowalczyk. Finansował U.W. Pierwszy sezon badań. Wał podłużny.

Pozostałości bardzo zniszczonego umocnienia zostały odnalezione na odcinku około 2 km, między szosą Janowo — Zawady, a śródlęsnymi łąkami o nazwie Kozieniec, na północny-wschód od szosy.

Wykop sondażowy o wymiarach 4 x 7,5 m założono u wylotu duktu leśnego dzielącego działki nr 204 i 203, przy drodze oddzielającej te działki od działki nr 219. Objął on nasyp i rów południowy; rowem północnym poprowadzona jest owa droga. W nasypie, o szerokości około 4 m i zachowanej wysokości około 0,5 m stwierdzono zaleganie rozwleczonej konstrukcji skrzyniowej, która miejscami zachowała się do wysokości trzech belek. Rów o szerokości około 2 m i głębokości około 0,4 m wypełniony był drobnymi węglami drzewnymi przemieszanyymi z piaskiem. Nie odnaleziono żadnych zabytków ruchomych.

Usytuowanie obiektu i układ przestrzenny wskazuje na czoło skierowane w stronę szlaku wiodącego z Prus, z kierunku jezior omulewskich, gdzie w Zimnej Wodzie, gm. Nidzica (patrz) zlokalizowane jest podobne umocnienie. Badany wał bronił dostępu do brodu na Orzyce, znanego z początku XIV wieku, ale jego wiek jest niewątpliwie starszy, albowiem wyznaczona w 1343 roku granica mazowiecko-krzyżacka, przecięła wał w 1/3 długości.

Ze względu na wyjątkowe znaczenie obiektu dla obronności Mazowsza i ustalenia wczesnośredniowiecznych jego granic, wał powinien być dalej badany.

Sowinki, gm. Mosina woj. poznańskie St. 23A patrz okres rzymski

Sowinki, gm. Mosina woj. poznańskie St. 23B patrz okres lateński

Sowinki, gm. Mosina woj. poznańskie St. 23C patrz okres halsztacki

Starc, gm. Wysoka woj. piłskie St. 7 patrz neolit

Stawki, gm. Dobra woj. konińskie St. 1 patrz neolit

Strumienno, gm. Krosno Odrzańskie St. 4a patrz okres rzymski

Szabruk, gm. Gietrzwałd woj. olsztyńskie St. 1 patrz okres lateński

**Szczecin — Stare Miasto
Podzamecze AZP 30-05/77**

Polska Akademia Nauk Instytut Hi-
storii Kultury Materialnej Zakład Ar-
cheologii Nadodrza

Badania prowadził mgr Marian Rulewicz przy współpracy Anny Kowalskiej, mgr Andrzeja Pankowskiego i Łukasza Koniarza. Finansował WKZ w Szczecinie. Czwarty sezon wykopaliskowy. Wczesnośredniowieczne podgórze w rejonie najstarszego portu.

Prace prowadzono na kwartale 6 Podzamecza, w dwóch wykopach archeologicznych: w głównym o wymiarach 7,5 x 10,0 m, na ćwiartkach A, B, C D oraz w piwnicznym 5,0 x 5,0 m.

W wykopie głównym odsłonięto następnie sześć poziomów konstrukcyjnych i trzy warstwy osadnicze o bardzo dużym nasyceniu kulturowym. Są to poziomy konstrukcji drewnianych 7-12 oraz warstwy osadnicze VII, VIII i IX.

W nawarstwieniach tych pojawiły się nowe elementy zabudowy mieszkalnej, m.in. na spagu warstwy VII (zweryfikowanej) odsłonięto dolne partie ściany wschodniej dużego budynku ramowego. Po stronie zewnętrznej tego obiektu, równoległe do ściany wschodniej biegnie ulica, wymoszczona gęsto szerokimi dranicami.

Na stropie warstwy VIII odsłonięto drewniane wymoszczenie gruntu, składające się z przepolowanych na cztery części nieokorowanych pni starych drzew liściastych (olchy?), ułożo-

nych na osi O-W. Całość przylega do ściany północnej wykopu. Wymoszczenie to, zaliczone do 11 p. k. d. występowało na głębokościach 2,98-2,77 m n.p.m. Prawie bezpośrednio pod nim, odsłonięto następne, uformowane również z nieokorowanych pni, łupanych na cztery części. Należą one do 12 p. k. d. i zalegały na głębokościach 2,92-2,58 m n.p.m.

Na ćwiartkach A i D wykopu głównego, pojawiają się nowe elementy drewnianej zabudowy mieszkalnej. Pochodzą one z VII i VIII warstwy osadniczej (10-11 p. k. d.). Są to m.in. szerokie drance, ułożone na bardzo starannie obrobionych legarach. Być może mamy tu do czynienia z podłogą przedsionka budynku ramowego, posadzonego bliżej dzisiejszej ulicy Bursztynowej (południowa część wykopu).

Na ćwiartce D częściowo odsłoniłszy starannie obrobione belki, prostokątne w przekroju i posadzone na „sztorc”. Kwadratowy na planie obiekt w narożnikach łączony jest techniką zrębową. W jego wypełnisku znajdują się nieregularnie ułożone (wrzucone) okrągłaki i warstwa ekskrementów. Jest to najwyraźniej przydomowe szambo. Obiekt wymaga dalszej eksploracji.

Do ciekawszych zabytków ruchomych z wykopu głównego, odkrytych w warstwach osadniczych VI-IX zaliczyliśmy m.in.: gliniane ciężarki i pływaki z kory, pochodzące od sieci rybackich, szklany fragment naczynia, drewniane miski toczone i klepkowe, rylec z ozdobną rączką, łopate, przeszliki i wrzeciona tkackie, łyżki drewniane i mosiężną (?) łyżeczkę na łańcuszku, drewniany trzonek noża z metalową inkrustacją, metalowe pierścionki, noże, raki do chodzenia po lodzie, haczyki do łowienia ryb, szczytce, zgrzebló, srebrną ozdobę, puzderko z brązu, klucz, krzesiwo żelazne na rzemieniu, dłuta, grot oszczepu, nożyce, kościane i rogowe grzebienie oraz kostka do gry, bryłki bursztynu, skórzane obuwie damskie, męskie i dziecięce, niekiedy bardzo zdobione — podobnie jak pochewki do sztyletów i kaleta. Bardzo interesujący jest koronkowej roboty czepek z haftowanymi literami.

Wymienione obiekty możemy datować roboczo na 1 połowę XIII wieku.

W wykopie piwnicznym ciekawie zarysował się plan 2 p. k. d., gdzie wyloniła się stępka łodzi. Stępka w przekroju poprzecznym posiada kształt litery T i wbita została w twarde, uformowane z mierzwy i gliny podłoże, jako pal. Do najbardziej interesujących w tym sezonie, należą konstrukcje drewniane z poziomu 4, 5 i 6. Składają się na nie okorowane i okrągłe w przekroju belki, układane na osi O-W i N-S. Belka z 5 poziomu posiada w połowie zachowanej długości głębokie wycięcie. Stanowi ono pozostałość po istniejącej tu konstrukcji zrębowej fragmentu nabrzeża.

Nieco inną funkcję spełniały przedmioty, odkryte w wykopie piwnicznym. Na szczególną uwagę zasługują przedmioty związane z rybolowstwem. Są to przeważnie gotowe narzędzia rybackie, bądź ich elementy. Rezultaty udanych połowów widoczne są w licznie występujących szczątkach rybich, zwłaszcza płytkach dużych okazów jesiotra.

Najniżej posadzone konstrukcje portowego nabrzeża występowały na głębokości 0,90-0,38 m poniżej p.m.

We wszystkich nawarstwieniach konstrukcyjnych — od 2-6, występowały nieliczne, lecz zwarte zespoły ułamków naczyń wczesnośredniowiecznych. Całość ceramiki z wykopu piwnicznego można datować najogólniej na XII wiek.

Postulujemy kontynuowanie badań wykopaliskowych.

Świebodzin, woj. zielonogórskie
St. 11 AZP 35-14/11

Muzeum Regionalne w Świebodzinie

Badania prowadził mgr Marek Nowacki. Finansowało Muzeum Regionalne oraz Urząd Miasta i Gminy w Świebodzinie. Trzeci sezon badań. Grodzisko wczesnośredniowieczne z faz B-C oraz E-F.

Kontynuowano prace (działki „a” w wykopach I i V) po zewnętrznej stronie wyniesienia uznanego za grodzisko. Na zewnątrz podłożem warstwy kulturowej był torf i piasek pojezierny, natomiast warstwy nasypu wałowego zalegały na piasku pochodzenia polodowcowego.

Fosa o szerokości od 3,5 do 4 m zagłębiona była w podłoże torfowo-murszowe i wypełniona w dolnych partiach poziomami akumulacji naturalnej, ze znikomą ilością substancji zabytkowej. Miąższość ciemnoszarej warstwy kulturowej na zewnątrz obiektu wynosiła od ok. 2,0 do 2,2 m.

Elementem konstrukcyjnym, poprawiającym statykę wału, już na poziomie fosi, było jego charakterystyczne poszerzenie na kształt odsadzki piaszczystej szerokości 1,2 do 1,3 m, wzmocnionej poprzeczną linią belek drewnianych i luźnym usypliskiem kamiennym. Wał, posadowiony na skłonie polodowcowego wyniesienia, zachował się od strony wewnątrz do wysokości zaledwie 0,6 do 0,7 m, natomiast od strony zewnętrznej do 1,2-1,3 m (bez odsadzki). O tym, że było to niewielkie założenie konstrukcyjne świadczy również zachowana szerokość nasypu w jego dolnych partiach — od 6 do 6,5 m.

Bezpośrednio do wału od strony wewnętrznej przylegała jasnobrunatna warstwa osadnicza miąższości 1,0 do 1,1 m, o wzrastającej zawartości węgla drzewnego, z dużą ilością ceramiki i kości zwierzęcych. Zarejestrowano od tej strony 2-3 m rozsyplisko wału kamienno-ziemnego.

Układy stratygraficzne potwierdzają dwufazowość zasiedlenia obiektu. Z fazą pierwszą (fazy B-C wczesnego średniowiecza) wiązać należy drewniane konstrukcje zewnętrznej partii